

غزل‌های او نمونه فراوان دارد. صرف تکرار قافیه در یک غزل یا قصیده هرگز دال بر خطای یکی از دو قافیه نیست. عرفی غزل‌هایی دارد که گاه سه بار یک قافیه تکرار شده است (۵۸۸۸/۱-۵۸۸۹) این ویژگی بعدها در سبک هندی بسیار شایع گشته و به یکی از ویژگی‌های عمومی شعر این دوره تبدیل شده است.

مصحح در پایان کتاب فهرست‌هایی تهیه کرده است که مناسب است به آن اشاره‌ای گردد. طولانی‌ترین و گسترده‌ترین فهرست، فهرست مطلع هر یک از قالب‌های غزل، قصیده، قطعه، ترکیب بند، ترجیع بند، رباعی و مثنوی است. به همراه جدولی که نشان می‌دهد هر یک از این اشعار در کدام نسخه آمده یا نه و هر نسخه‌ای چه تعداد از ابیات را در بردارد. دیگر، فهرست «استعارات و ترکیبات نو غزلیات» عرفی است. با همه اهمیت و ارزشی که این کار می‌تواند داشته باشد، متأسفانه علاوه بر آن که جای فهرست استعاره‌ها و ترکیبات نو دیگر قالب‌ها خالی است، مصحح به جای آن که شماره صفحه یا شماره غزل را در جلوی ترکیب ثبت کند، شماره بیت را آورده است در حالیکه در متن ابیات اصلاً شماره گذاری نشده است. به جهت وقتی که محقق باید برای یافتن ترکیب مورد نظر در متن صرف کند تا حد زیادی از ارزش این کار کاسته است.

با تمام دقت و حسن سلیقه‌ای که در چاپ کتاب به کار گرفته شده اشتباهات مطبعی چندی در آن راه یافته است که به مواردی از آن اشاره می‌شود:

- ماده ۱ ماه (۲۵/۱)، سه‌های ۱ نسخه‌های (۳۴/۱)،
- العبدالمدنّب ۱- العبدالمدنّب (۵۳/۱)، بخشی ۱- رنجشی،
- ثواب ۱- نواب (۵۴/۱)، نظم ۱- نظم (۵۵/۱)،
- الوالفتح ۱- ابوالفتح (۵۵/۱)، باعیات ۱- رباعیات (۵۵/۱)
- حاشیه، زیاد ۱- زیاد (۵۹/۱)، گلدسته بند ۱- گلدسته بند
- (۱۲۸/۱) (۱۴۶) چچنانکه ۱- چنانکه (۱۳۱/۱)،
- میرزافصیحی ۱- میرزافصیحی (۱۳۶/۱)،
- ایقان ۱- ایقان (۱۴۰/۱)، اعشی ۱- اعشی (۱۴۳/۱)
- قضیه ۱- واقعه (۱۵۰/۱) ملعه ۱- ملعه (۲۰۷/۱)
- گوزه ۱- کوره (۵۷/۲)، گلشن ۱- گلش (۸۵/۲)، کشاده ۱- گشاد
- (۹۲/۲) و...

در پایان گفتنی است با وجود آن که مصحح محترم، در تصحیح و جمع‌آوری تمامی ابیات تا آخرین حد ممکن، نهایت تلاش، دقت و استقصا را به کار گرفته و سعی بلیغ در نسخه‌شناسی و نشان دادن اختلاف نسخه‌ها از طریق تهیه جدول‌های بسیار کرده است. اما کمتر به جوانب شعری مثل اوضاع اجتماعی عصر، واحدهای فکری و عناصر سبکی شاعر توجه نشان داده، در حالیکه جای آن بود حداقل بحثی دقیق و گسترده در باب ویژگی شعر و سبک او می‌کرد و چنین سهل و آسان از کنار آن نمی‌گذشت و به بیان صفات و توصیفات کلی و همه جا یاب از شعرا اکتفاء نمی‌کرد. اما حق آن است که مصحح، متن متقن و منقحی از دیوان عرفی فراهم کرده است که ازین پس می‌توان با اطمینان خاطر در باب شعر او به تحلیل، بررسی و قضاوت نشست. خدایش خیر دهد و ان شاءالله شاهد کارهای ارزشمند دیگری از این استاد بزرگوار سختکوش باشیم.

ماخذ

- ۱- نقل به اختصار از: کلیات عرفی شیرازی، محمدولی الحق انصاری، صص ۱۰۰-۱۰۸.
- ۲- کارنامه، منیر لاهوری، تصحیح و مقدمه دکتر محمد اکرم اکرام، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، ۱۳۵۱، صص ۹، ۱۰ و ۱۲.
- ۳- همان کتاب، صص ۱۳؛ و نیز ر.ک: شاعری در هجوم متقدمان، محمدرضا شفیعی کدکنی، چاپ اول، انتشارات آگه، تهران، ۱۳۷۵، صص ۶۱.
- ۴- بهارستان سخن، میرعبدالرزاق خوافی، مدارس ۱۹۵۸، صص ۳۲۰.
- ۵- شاعر آینه‌ها، محمد رضا شفیعی کدکنی، چاپ اول، انتشارات آگه، تهران، ۱۳۶۹، صص ۶۴-۶۶.
- ۶- قس: تاریخ ادبیات در ایران، ذبیح الله صفا، جلد ۱/۵، چاپ اول، انتشارات فردوسی، تهران، ۱۳۶۳، صص ۵۲۶.
- ۷- جامعه‌شناسی ذوق ادبی، لوین ل. شوکینگ، ترجمه فریدون بدره‌ای، چاپ اول، انتشارات توس، تهران، ۱۳۷۳، صص ۹۵.

## ساختار زدایی، نظریه و عمل

□ Deconstruction

theory and practice, Christopher Norris, 1991.

«یک اثر کلاسیک گرانیها»، اما پارکر، کالج گروه و آزاگر «یک کتاب کوچک فشرده و پر قدرت... هر کس ساختار زدایی را بخواند در دنبال کردن منطق آثار دریدا، کمک شایانی دریافت کرده است.»

ضمیمه ادبی تایمز

Times Literary Supplement

## شعر شبانی (پاستورال)

□ Pastoral

Terry Gifford, university of Leeds, uk, 1999.

گیفرد کاربردهای گوناگون پاستورال را توضیح می‌دهد و تاریخ این ژانر [طرز ادبی] را از آغاز گام‌های کلاسیک آن که به صورت گفت و گوهای شاعرانه [منظوم] چوپانان مجازی بوده است تا درام‌های عصر الیزابت مانند داستان زمستانی، تا شعر شبانی پوپ [الکساندر پوپ شاعر بزرگ انگلیسی] ورد ورث و کلیبر و سرانجام تا رمان‌های محلی [روستایی] متأخر و نوشته‌های طبیعت [گرای] نویسندگان آمریکایی معاصر، ردیابی می‌کند.

این اثر با ساختارهای آرکادیا آغاز می‌شود و آنگاه به ردیابی تب و تاب گریز و بازگشت پاستورال [شعر شبانی] می‌پردازد و آمیزه‌ای از قرائت دقیق متون نقل [قول] شده، بررسی‌های فرهنگی و نقد بازتابی را در اثر به کار می‌برد.

پاستورال متن مقدماتی دستیاب، موجز و روزآمدی بر تاریخ، نویسندگان مهم و زمینه‌های جدی این طرز ادبی است.